

Ms Sian Davies
Prif Weithredwraig
Cyngor Sir Bro Morgannwg
Swyddfeydd Dinesig
Ffordd Holton
Y Barri
CF63 4RU

Cambrian Buildings
Mount Stuart Square
Cardiff CF10 5FL

Adeiladau Cambrian
Sqwâr Mount Stuart
Caerdydd CF10 5FL

17 Ebrill 2015

Annwyl Ms Davies

Hysbysiad ysgrifenedig ffurfiol a roddir o dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006: Gwybodaeth Ychwanegol Angenrheidiol

Hoffwn achub ar y cyfle hwn i ddiolch ichi unwaith eto am roi ymateb prydlon i'm Hanghenion Gweithredu, a gyhoeddwyd ochr yn ochr â chanfyddiadau fy Adolygiad o Gartrefi Gofal.

Erbyn hyn, rwyf wedi cael cyfle i adolygu pob ymateb gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad ac rwyf wedi amgáu fy arfarniad o'ch ymateb chi.

Os codoch chi gwestiynau penodol ynghylch fy Anghenion Gweithredu, mae fy ymateb i'r rhain wedi'i atodi.

Wrth ddadansoddi'r ymatebion a ddaeth i law, roeddwn i'n chwilio am sicrwydd, drwy'r wybodaeth a roddwyd a thrwy'r camau a oedd ar eu hanner neu yn yr arfaeth, y bydd fy Anghenion Gweithredu'n cael eu rhoi ar waith ac y bydd y canlyniadau arfaethedig yn cael eu cyflawni.

Mae'n glir o'ch ymateb eich bod wedi meddwl gryn dipyn am hyn a'ch bod wedi canolbwyntio'n gryf ar y canlyniadau rwy'n ceisio eu sicrhau ar ran pobl hŷn.

Fel y gwelwch o'm dadansoddiad i, rwyf wedi nodi'n glir a yw pob elfen yn eich ymateb yn 'dderbyniol', yn 'rhannol' (angen rhagor o wybodaeth) neu'n 'annerbyniol'. Mae 'derbyniol' yn golygu bod lefel y sicrwydd sydd

wedi'i roi imi ar sail yr wybodaeth a roddwyd yn ddigonol; mae 'rhannol' ac 'annerbyniol' yn golygu bod arna i angen rhagor o wybodaeth er mwyn cael fy sicrhau y bydd yr Angen Gweithredu'n cael ei roi ar waith ac y bydd y canlyniad arfaethedig yn cael ei gyflawni.

Pan wyf wedi dod i'r casgliad bod elfen yn eich ymateb naill ai'n rhannol neu'n annerbyniol, mae arna i angen rhagor o wybodaeth neu ymagwedd ddiwygiedig er mwyn cael fy modloni bod eich sefydliad eisoes yn cydymffurfio â'r Angen Gweithredu neu wedi ymrwymo i gymryd y camau angenrheidiol er mwyn cyflawni'r newid angenrheidiol. Dylech ddarparu'r wybodaeth hon imi erbyn **dydd Gwener 15 Mai 2015**, yn unol â'r amserlenni a bennir yn Neddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006. Os nad ydych yn glir ynglŷn ag unrhyw agwedd ar eich ymateb, yn arbennig felly beth fyddai'n rhoi'r lefel sicrwydd rwy'n chwilio amdani, neu os oes gennych gwestiynau manwl am yr Anghenion Gweithredu, mae croeso ichi gysylltu â mi.

O dan Ddeddf Comisiynydd Pobl Hŷn (Cymru) 2006, mae'n ofynnol imi gadw cofrestr o'r ymatebion i'm Hanghenion Gweithredu ac felly bydd yr holl ymatebion gan y cyrff sy'n dod o dan fy Adolygiad yn cael eu cyhoeddi ar fy ngwefan ynghyd â'r dadansoddiad o bob ymateb. Byddaf hefyd yn cyhoeddi sylwebaeth gyffredinol ynghylch a ydw i'n credu, ar sail yr wybodaeth bellach a fydd yn dod i law, y bydd y newid yr wyf yn disgwyl ei weld ar ran pobl hŷn yn cael ei wireddu. Yn ychwanegol at gyhoeddi'r wybodaeth ar fy ngwefan, byddaf hefyd yn gwneud datganiad cyhoeddus ffurfiol, o ran trosolwg o'r camau sydd ar eu hanner a'r camau y mae'r cyrff unigol sy'n dod o dan yr adolygiad yn bwriadu eu cymryd.

Os oes arnoch angen rhagor o wybodaeth, cysylltwch â'm Cyfarwyddwr Llesiant a Grymuso, Daisy Cole, ar 08442 640670.

Yn gywir

Sarah Rochira
Comisiynydd Pobl Hŷn Cymru

Cyngor Sir Bro Morgannwg

Angen Gweithredu 1.6

Casgliad Cychwynnol - Derbyniol

1.6 Cynigir eiriolaeth annibynnol i bobl hŷn o dan yr amgylchiadau canlynol:

- pan fo pobl hŷn mewn perygl, neu yn dioddef camdriniaeth gorfforol, emosiynol, ariannol neu rywiol.
- lle mae cartref gofal yn cau neu berson hŷn yn symud oherwydd bod eu hanghenion gofal wedi newid.
- pan fo person hŷn angen cymorth i'w helpu i adael yr ysbyty.

Yn achos y rhai sydd â chapasiti anwadal neu anawsterau cyfathrebu, dylai hwn fod yn eiriolaeth na chyfarwyddir.

Pan fo pryderon cynyddol ynglŷn â chartref gofal, mae'n rhaid i breswylwyr gael mynediad i eiriolaeth na chyfarwyddir.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol yn dangos ymwybyddiaeth dda o amrediad y gwasanaethau eiriolaeth sydd ar gael ar draws y Fro. Mae'n dangos bod yr Awdurdod Lleol ar hyn o bryd yn comisiynu gwasanaethau eiriolaeth i unigolion mewn cartrefi gofal drwy gyfrwng Age Connects Caerdydd a'r Fro a bod holl gartrefi gofal y Fro yn cymryd rhan yn y cynllun hwn. Mae unrhyw faterion sy'n codi drwy'r broses hon yn cael eu rhannu gyda'r Cyngor pan fo'n briodol – does dim manylion penodol ynglŷn â phriodoldeb wedi'u cynnwys yn yr ymateb.

Mae'r ymateb yn dweud bod trefniadau eiriolaeth yn cael eu hadolygu bob blwyddyn ac y bydd yr adolygiad nesaf yn cynnwys gofyniad bod rhaid rhoi cymorth i unigolion os oes cartref gofal yn "profi anawsterau", er mwyn i'r preswylwyr gael gwybodaeth amserol a chymorth priodol.

Yn bwysig ddigon, mae'r ymateb yn dweud y bydd yr Awdurdod Lleol yn adolygu'r holl wasanaethau eiriolaeth annibynnol y mae'n eu darparu ar ôl i Lywodraeth Cymru egluro, mewn rheoliadau a chodau ymarfer, y disgwyliadau a'r safonau cenedlaethol a fydd yn codi o'r Ddeddf Gwasanaethau Cymdeithasol a Llesiant.

Angen Gweithredu 2.2

Casgliad Cychwynnol - Derbyniol

2.2 Mae gan bobl hŷn fynediad i wasanaethau arbenigol a, phan fo hynny'n briodol, i ofal amlddisgyblaethol a ddyluniwyd i gefnogi adsefydlu yn dilyn cyfnod o afiechyd.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos dealltwriaeth o'r angen am wasanaethau cymorth adsefydlu. Mae'r datganiad yn rhoi rhywfaint o fanylion, ond byddai'n fuddiol pe gallai'r Awdurdod Lleol ymhelaethu ar rai o'r enghreifftiau a roddwyd.

Mae'r Cyngor yn gweithio ar hyn o bryd mewn partneriaeth agos â Bwrdd Iechyd Prifysgol Caerdydd a'r Fro i sicrhau bod yna gyfle drwy'r amser i unigolion gael gwasanaethau arbenigol a gofal amlddisgyblaeth. Mae staff arbenigol, megis deietegwyr a fferyllwyr, wedi bod yn bresennol mewn cyfarfodydd o'r Fforwm Cartrefi Gofal Lleol i gyfarfod â darparwyr a rhannu gwell arferion gwaith gyda nhw.

Mae'r ymateb yn dweud bod yna dîm asesu amlddisgyblaeth sydd wedi'i fwriadu'n unswydd ar gyfer pobl mewn cartrefi gofal ac unigolion sydd ag anghenion nyrsio ac anghenion gofal iechyd parhaus. Mae yna gynllun hefyd ym Mhenarth sy'n sicrhau parhad gofal mewn cartrefi gofal gan Feddyg Teulu sydd wedi'i enwi ac y gobeithir ymestyn y dull hwn drwy'r Fro i gyd.

Mae'r ymateb hefyd yn amlygu'r ffaith bod gwasanaeth amlddisgyblaeth arbenigol ar gael i bobl hŷn sydd â phroblemau iechyd meddwl. Mae hwn yn darparu nid yn unig ofal cymdeithasol ond hefyd wasanaeth nyrsio, seiciatreg a seicoleg.

Angen Gweithredu 3.2

Casgliad Cychwynnol - Rhannol

3.2 Mae holl weithwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia

sylyfaenol fel rhan o'r drefn gynefino, ac mae'r holl staff gofal a rheolwyr cartrefi gofal yn derbyn hyfforddiant dementia ychwanegol yn barhaus fel rhan o ddatblygu eu sgiliau a'u cymhwysedd, ac mae hyn yn elfen benodol o oruchwyllo ac asesu perfformiad.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos ymwybyddiaeth a dealltwriaeth o bwysigrwydd hyfforddiant dementia ac yn dangos bod yr Awdurdod Lleol yn cynnal arolwg blynyddol o'r holl ddarparwyr hyfforddiant er mwyn canfod anghenion eu staff o ran hyfforddiant. Mae'r wybodaeth hon yn cael ei defnyddio wedyn i fwydo'r Rhaglen Hyfforddiant Gofal Cymdeithasol lle mae darparwyr yn cael archebu cyrsiau hyfforddi yn rhad ac am ddim i'w staff.

Mae'r ymateb yn dweud bod hyfforddiant sylfaenol ar Dementia yn gwrw safonol ar y rhaglen hyfforddi. Hefyd, mae'n dweud bod yr Awdurdod Lleol yn gweithio gyda'r Bwrdd Iechyd Prifysgol i ddatblygu rhaglen hyfforddi ynglŷn â gwasanaethau dementia i helpu i weithredu'r Cynllun Dementia Tair Blynedd sydd ar waith ar draws Caerdydd a'r Fro.

Er bod yr ymateb yn dangos dealltwriaeth o'r angen, nid yw'n darparu manylion penodol am gynnwys y rhaglen na ffyrdd ymarferol o'i defnyddio. Yn ychwanegol, mae angen amserlenni a manylion pwy fydd yn arwain yn hyn o beth.

Mae angen rhagor o wybodaeth hefyd yn benodol am Angen Gweithredu'r Comisiynydd sy'n tynnu sylw at oruchwyllo ac asesu perfformiad er mwyn creu a sicrhau diwylliant o newid.

Angen Gweithredu 3.3

Casgliad Cychwynnol – Rhannol

3.3 Dylid cymryd camau o ddifrif i annog defnyddio cynlluniau cyfeillio mewn cartrefi gofal, yn cynnwys prosiectau pontio'r cenedlaethau, a chefnogi preswylwyr i ddal eu gafael ar gyfeillgarwch sy'n bodoli. Mae'n rhaid i hyn gynnwys sicrhau mynediad parhaus i gefnogaeth sy'n

seiliedig ar ffydd ac i gymunedau diwylliannol penodol.

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos dealltwriaeth o bwysigrwydd cyfeillio, gan ddweud bod rhai cartrefi yn y Fro wedi mabwysiadu dulliau arloesol er mwyn sicrhau bod gan y preswylwyr ystod eang o gyfleoedd cymdeithasol.

Mae'r Awdurdod Lleol yn dweud y bydd yn cydweithio â'r sector i sicrhau bod yr ymarfer da hwn yn gweithio drwy bob sector. Bydd yn ceisio hyrwyddo cynlluniau cyfeillio mewn cartrefi gofal, a hynny'n fewnol a thrwy'r Fforwm Darparwyr Cartrefi Gofal.

Er bod hyn i'w groesawu, mae angen rhagor o fanylion am y cyfleoedd cymdeithasol a grybwyllwyd er mwyn asesu'r ddarpariaeth bresennol o'i chymharu â'r Angen Gweithredu.

Mae'r ymateb yn cyfeirio at nifer o fentrau sydd wedi'u hanelu at wella ansawdd bywyd preswylwyr. Er hynny, heb ddadansoddiad ac arfarniad o'r deilliannau y mae'r mentrau wedi'u sicrhau ac y byddan nhw'n eu sicrhau yn y dyfodol, mae'n anodd pwysu a mesur a fydd yr Awdurdod Lleol yn cyflawni'r Angen Gweithredu mewn gwirionedd.

Angen Gweithredu 5.6

Casgliad Cychwynnol – Derbyniol

5.6 Sefydlu Cynllun Gwella Cenedlaethol er mwyn gwella cartrefi gofal ble mae Awdurdodau Lleol, Byrddau Iechyd ac AGGCC wedi nodi ffactorau risg sylweddol a/neu barhaus ynghylch yr ansawdd bywyd neu'r gofal a ddarperir i breswylwyr a/neu dorri hawliau dynol o bosibl.

Dylai'r tîm gwella cenedlaethol ddefnyddio rheolwyr cartrefi gofal profiadol, yn ogystal ag ymarferwyr eraill, er mwyn darparu cefnogaeth ddwys a thrawsffurfiol er mwyn codi safonau ansawdd bywyd a gofal i breswylwyr yn ogystal ag atal a lliniaru risgiau i ddiogelwch yn y dyfodol.

Dylai'r gwasanaeth hefyd ddatblygu ystod o adnoddau a deunyddiau hyfforddi er mwyn cynorthwyo cartrefi gofal sy'n dymuno gwella o ran hunanddatblygu a gwelliannau parhaus.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol yn dangos ymrwymiad i ddatblygu Gwasanaeth Gwella Cenedlaethol a'i roi ar waith. Mae'r datganiad yn mynd ymlaen i roi manylion gwaith presennol sy'n bwydo'r Gwasanaeth Gwella Cenedlaethol.

Angen Gweithredu 6.2

Casgliad Cychwynnol – Rhannol

6.2 Dylai darparwyr cartrefi gofal, comisiynwyr ac AGGCC ddatblygu ffyrdd anffurfiol a systematig o sicrhau eu bod yn deall ansawdd bywyd pobl hŷn yn well, drwy wrando arnynt yn uniongyrchol (nid drwy gwynion ffurfiol) a sicrhau y gweithredir ar y pryderon a leisir ganddynt.

Dylai adroddiadau blynyddol gael eu llunio ar sut mae adborth parhaus pobl hŷn wedi'i ddefnyddio i sbarduno gwelliant parhaus (gweler cam 6.10).

Mae'n ymddangos bod ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos dealltwriaeth o bwysigrwydd gwrandio ar leisiau pobl hŷn a sicrhau bod camau'n cael eu cymryd ynglŷn â'r materion a godir.

Ceir awgrym bod yr Awdurdod Lleol yn defnyddio lleisiau preswylwyr i fwydo gwasanaethau cartrefi gofal ac i ddylanwadu arnynt nhw. Er enghraifft, mae'r ymateb yn sôn am ymgynghori â'r preswylwyr fel rhan o'r drefn cyn i'r wybodaeth a gasglwyd gael ei hadborthi i'r cartref gofal a chyn i gynlluniau gweithredu gael eu datblygu.

Mae'r datganiad yn dweud bod y gwasanaethau eiriolaeth annibynnol sy'n cael eu comisiynu i unigolion mewn cartrefi gofal drwy Age Connects Caerdydd a'r Fro yn chwarae rhan wrth fynegi pryderon unigol a chyffredin y preswylwyr. Mae gan yr Awdurdod Lleol ei raglen ymgynghori ei hun hefyd, sy'n cyflwyno adroddiad blynyddol i'r Pwyllgor Craffu.

Mae'r ymateb yn dweud bod yr Awdurdod Lleol yn mynd ati fel rhan o'r drefn i ymgynghori â phreswylwyr yn y cartrefi gofal y mae'n eu rheoli

ynglŷn â'u profiadau yn y cartref. Mae'r wybodaeth sy'n dod i law yn cael ei hadrodd yn ôl i'r cartrefi ac mae cynlluniau gweithredu'n cael eu datblygu i fynd i'r afael ag unrhyw bryderon a godwyd. Mae gwaith wrthi'n cael ei wneud i benderfynu ar y ffordd orau i ehangu'r dull hwn ar draws y sector annibynnol.

Er bod yr wybodaeth hon i'w chroesawu, mae'n anodd pwysu a mesur sut mae lleisiau pobl hŷn yn dylanwadu mewn gwirionedd ar newid yn y ddarpariaeth gwasanaethau heb enghreifftiau a heb ddadansoddiad o'r ddarpariaeth bresennol, a chynllun gweithredu clir i fynd i'r afael â bylchau a diffygion, ynghyd ag enw swyddog atebol.

Angen Gweithredu 6.7

Casgliad Cychwynnol – Derbyniol

6.7 Datganiadau Ansawdd Blynyddol yn cael eu cyhoeddi gan Gyfarwyddwr Gwasanaethau Cymdeithasol mewn perthynas ag ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn sy'n byw mewn cartrefi gofal a gomisiynir a chartrefi gofal yr Awdurdod Lleol. Dylai hyn gynnwys:

- argaeledd eiriolaeth annibynnol mewn cartrefi gofal
- ansawdd bywyd a gofal pobl hŷn, yn cynnwys cyfeiriad penodol at
- bobl hŷn sy'n byw â dementia a/neu sy'n colli defnydd o synhwyrau
- sut mae hawliau dynol pobl hŷn yn cael eu cynnal mewn cartrefi gofal ar draws yr Awdurdod Lleol safbwyntiau pobl hŷn, eiriolwyr ac aseswyr lleyg ynghylch yr ansawdd bywyd a'r gofal a ddarperir mewn cartrefi gofal
- lleoliad daearyddol cartrefi gofal

Dylai manylion ychwanegol ynghylch gofynion adrodd yn ôl gael eu cynnwys fel rhan o'r Bil Rheoleiddio ac Archwilio.

Mae ymateb yr Awdurdod Lleol i'r angen hwn yn dangos parodrwydd a bwriad i gynhyrchu Datganiadau Blynyddol o Ansawdd.

